

Byggeprojekt demensalliancen

Pia Wiberg, arkitekt MAA, formand for Arkitektvirksomheder, DANSKE ARK

By og bolig for livet – aldrig alene med demens

Demensalliancens vision er, at Danmark skal være foregangsland på demensområdet. Der arbejdes derfor på at skabe et samfund,

hvor ingen er alene med demens, hvor alle personer med demens, pårørende og personale har et aktivt og værdigt liv, og at vores byer og boliger udvikles og bygges efter de værdier, der skaber tryghed, genkendelighed og sikrer et individuelt og meningsfuldt liv uanset livsfaser.

Behov for bedre boliger og plejebyggeri til demente, pårørende og personale

Mennesker med en demenssygdom som bor i egen bolig, plejecentre eller plejehjem og hospice har alle særlige behov. Behov der forandres i takt med sygdommens progression. De særlige behov til boliger og byområder og det voksende antal mennesker med demens stiller nye krav til byggeri og planlægning. På trods af denne meget reelle udfordring, mangler vi viden om, hvordan vi bygger de bedste rammer for et værdigt og sikkert liv til personer med demens.

For at fremtidigt byggeri skal kunne indfri behovet hos demente borgere, de pårørende og plejepersonalet, kræver det, at der er en tilstrækkelig de-

mensfaglig viden og indsigt hos de parter, der fremover bliver involveret i nybyggeri og ombygning af eksisterende demensvenlige boliger, plejecentre og byområder.

En vejledning til nytænkning og bedre byggeri

Demensalliancen ønsker derfor, at der udarbejdes et værdiprogram, der skal inspirere til at tænke i nye baner, når der skal bygges bedre til demensramte.

En arbejdsgruppe arbejder nu på at udvikle værdiprogrammet, der vil være frit tilgængeligt for alle, og give hele Danmark inkl. politikere, kommuner, bygherrer, investorer og rådgivere, adgang til best cases, principper og værdier for, hvordan vi i fremtiden bygger bedre byer og boliger til mennesker, der lider af en demenssygdom.

Værdiprogrammet skal udfordre vanetænkning, inspirere til innovation og sikre at kommende projekter sker på baggrund af den nyeste viden og de bedste metoder til behandling og pleje af mennesker med en demenssygdom.

Værdiprogrammet er en del af Demensalliancens samlede indsats for at skabe et demensvenligt Danmark.

Om demens

Demens er en folkesygdom. I Danmark er 90.000 mennesker ramt af en demenssygdom og over 400.000 danskere er pårørende til en person med demens. I 2030 skønnes antallet at være steget

med 50 %, og i 2040 vil der være op mod 165.000 demente. I dag bor ca. halvdelen af demensramte i eget hjem, og der er lidt over 5800 demensboliger – dækningsgraden af de +80 årige er 1-5 % - anbefalingen lyder på 20 %.

Der er en række fælles sygdomstegn for demensramte: svækket hukommelse, rum- og retningsforstyrrelse, svært ved at klare daglige funktioner, bytter om på dag og nat, og endelig sker der ofte en personlighedsændring. Demens er en hurtigt voksende psykisk sårbarhed, og mennesker med demenssygdomme hører til blandt de svageste i samfundet.

Det er derfor målsætningen, at arkitekturen og udformningen af de fremtidige fysiske omgivelser for personer med demens, bidrager til at mindske og afbøde angst, forvirring og den ofte meget sto-

Om Demensalliancen

Ældresagen, FOA, PenSam, Alzheimerforeningen og Dansk Sygeplejeråd har dannet Demensalliancen med en fælles vision: At vi i Danmark bliver et foregangsland, når det handler om at skabe det bedst mulige liv for dem, der rammes, og for deres familier og pårørende. Alliancen er dannet for at sætte en dialog og handling igang mellem alle de kræfter i Danmark, der har viden om demens.

DKDK er del af demensalliancen og DKDK's formand, Lone Vasegaard, er medlem af demensalliancens arbejdsgruppe om rehabilitering.

re vrede, som demente mennesker kan blive grebet af.

En anden målsætning er, at arkitekturen og udformningen af de fysiske omgivelser bidrager til at maksimere livskvaliteten. Alle skal holdes aktive. Og der skal fokuseres på det, personen stadig kan, snarere end på alt det han eller hun ikke kan. Demente skal tilskyndes til og have mulighed for at passe de små daglige gøremål, de har været vant til.

Derudover skal fremtidens demensvenlige boliger skabe rammerne for et liv, som den pårørende kan leve i, og hvor plejepersonalets arbejde støttes af de fysiske rammer.

Værdier

I Danmark bygges der i disse år mange plejeboliger, der adskiller sig markant i forhold til tidligere tiders byggeri for ældre borgere. Der er i dag blandt bygherrer og rådgivere en bred forståelse af, at ældre ikke er én kategori, men er en gruppe borgere, der er præget af stor diversitet. En nuanceret forståelse af hjemlighed indgår ligeledes som et centralt begreb i bygningsdesignet, og endelig er der fokus på, at der skabes en fleksibilitet og variation i boformerne.

Alt dette er også dækkende for mennesker, der lider af en demenssygdom. Mennesker med demenssygdomme har dog en række særlige behov, der stiller krav til indretning og pleje, hvor udgangspunktet for alt skal tage afsæt i værdier,

der skaber tryghed, genkendelighed og sikrer et individuelt og meningsfuldt liv.

Tryghed

Personer med demens har ikke let ved at færdes i den store verden, hvorfor målet må være at skabe en mindre verden, som ligner, men ikke virker farlig, både når der er tale om egen bolig, fælles boligområde og de nære fællearealer.

Det er derfor afgørende, at plejepersonale, pårørende og omverdenen indtager et helhedsorienteret perspektiv, og gør brug af et bredt spektrum af tilgange.

”Både plejepersonale, pårørende og omverdenen skal inddrages i planlægning af de fysiske omgivelser og den efterfølgende hverdag.”

Individuelt og meningsfuldt liv

Alle mennesker har brug for at deltage i aktiviteter, der giver mening. Hverdagens gøremål skaber roller og vaner og dermed en struktur, der un-

derstøtter behovet for tryghed, og som samtidig er identitetsskabende.

”En rumlig disponering skal give gode muligheder for at beboerne kan bidrage meningsfuldt i de daglige aktiviteter”

Stimulerende fysisk og mental aktivitet bidrager til at forsinke sygdommens progression. I de tidlige faser af sygdommen er målet at fastholde identitet, fastholde sociale kompetencer og fastholde fysiske aktiviteter. Senere i sygdomsforløbet rettes fokus også mod stimulering af sanser, balance, reaktionsevne og vågenhed.

”Det er derfor helt centralt at byggeri og indretning til mennesker med demens rummer funktioner og udformning, der bidrager til at stimulere fysisk udfoldelse og mental stimulering.”

Genkendelighed

Personer med demens kan have svært ved at orientere sig og finde vej. Glas opfattes som ingenting, kontraster i rummet udvaskes i dementes synsfelt, så omgivelserne flyder sammen. Ikke at kunne finde vej har betydning for angstniveau og selvfølelse. Overstimulering medfører angst og uro.

”Et byggeri for mennesker med demens skal skabe genkendelige omgivelser der modvirker utryghed og frustration”

Værdiprogrammet forventes lanceret medio 2015.